

INGLIZ TILI O'QITISHDA MAQOLLARNING O'RNI

*Abduraximova F.K.*¹, *Fayzullayeva M.B.*²

Annotatsiya:

Ushbu maqola ingliz tilini o'rgatish va o'rganishda maqollardan foydalanish, o'qituvchilar til materiallarini o'qitishda va talabalarni ingliz tilini o'rganishga qiziqishlarini oshirishda maqollarning o'rni haqida so'z yuritiladi. Xususan, maqollar turli madaniyatlar ko'zgusi bo'lib, millatning tajribasini aks ettiradi, ularda xalq hikmatlari vaqt davomida sinovdan o'tadi. Chet tilini tanishtirish maqollar yordamida amalga oshirilishi mumkin. Maqollar o'qituvchilar tomonidan dars jarayonida turli ko'nikmalarni o'zlashtirishda foydalanilishi mumkin.

Kalit so'zlar: maqollar, lug'at boyligi, ingliz tilini o'qitish, ko'nikmalar.

doi: <https://doi.org/10.2024/edb7q595>

Paremiolog Volfgang Miderning fikricha, maqollar tarbiyaviy hikmat mazmuniga ega bo'lgani uchun o'qitishda didaktik vosita sifatida qo'llanilgan va qo'llanilishi kerak. Chet tilini o'rganish haqida gap ketganda, maqollar madaniy va metaforaviy o'rganishning bir qismi sifatida o'qitishda muhim rol o'ynaydi. Tilshunoslarning ta'kidlashicha, ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda maqollardan foydalanish o'quvchilarning samarali muloqotga kirishishida muhim ahamiyatga ega.

Yozuvchi va shoirlarning o'z asarlarida maqollardan foydalanishlari ularga ta'sirchanlik beradi kuch. Yusuf Xos Xojib, Ahmad Yassaviy, Lutfiy, Alisher Navoiy, Bobur, Nodira, Furqat, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, G'afur G'ulom va boshqa ko'plab ijodkorlar ijodini sinchiklab o'rgansak, matallarning jozibadorligini his etamiz. Maqollar ko'pincha badiiy adabiyot, she'r, she'r, hikoya va romanlarda qo'llaniladi.

Talaffuz, grammatika va lug'at muloqotning muhim elementlari hisoblanadi. Ushbu til materiallarini o'rgatish orqali biz maqollardan unumli foydalana olamiz. Maqol odatda qat'iy, ko'pincha qisqa shaklda tan olinadi va tez-tez ishlatiladigan lug'atni o'z ichiga oladi, shuning uchun uni yodlash juda oson.

Talaffuzni o'rgatishda o'qituvchi o'quvchilar uchun qiyin bo'lgan ba'zi unli yoki undosh tovushlardan iborat maqollardan foydalanishi mumkin. Maqollar bilan talaffuz mashqlari o'quvchilarga unli va undoshlarni mashq qilishga yordam beradi. Masalan: A friend in need is a friend indeed. New lords, new laws. Haste makes waste.

Undosh harflar talaffuzi ham maqollar orqali yaxshilanishi mumkin: Practice makes perfect. Something is better than nothing. Never trouble trouble till trouble troubles you.

Grammatikani o'rgatishda o'qituvchi grammatik materialni tanishtirish uchun ma'lum maqollardan foydalanishi mumkin. Masalan, sifatlar darajalarini o'rgatmoqchi bo'lgan o'qituvchi kabi maqollarni qo'llay oladi: A bird in hand is worth

¹ *Abduraximova F.K., Ingliz tili tarixi va grammatikasi kafedrasida o'qituvchisi*

² *Fayzullayeva M.B., Ingliz tili tarixi va grammatikasi kafedrasida o'qituvchisi*

two in the bush. Actions speak louder than words. Better late than never. Ijobiy va inkor buyruq gaplarni o'rgatishda o'qituvchi quyidagi maqollardan foydalanishi mumkin. Masalan: Make hay while the sun shines. Never trouble trouble till trouble troubles you. Don't count your chickens before they're hatched. Don't cry over spilt milk.

Shuningdek, artikllarni o'rgatishda o'qituvchi maqollarda qo'llanilgan artikllardan foydalanishni ko'rsatishi va namunani o'zlashtirish uchun o'quvchilardan maqollarni yodlab olishni so'rashi mumkin. An apple a day keeps the doctor away. A bird in the hand is worth two in the bush; Shart ergash gaplar If wishes were horses, beggars would ride. If you can't beat them, join them. There is/are kostruktorlari: There are more ways than one to skin a cat. There is no time like the present.

Ingliz maqollari o'quv qo'llanmasi sifatida o'quvchilarning so'z boyligini yaxshilashi kutiladi. Hayotimizga nazar tashlaydigan bo'lsak, ko'pincha eng ko'p zavqlangan narsalar yodimizga keladi. Talabalarimizni lug'at o'rganish va yangi so'zlarni o'zlashtirish, qiziqarli va qiziqarli qilish orqali rag'batlantirish muhimdir.

Maqollar yordamida lug'atni o'rgatish samarali usul bo'lishi mumkin. Maqollar mazmuni, shakli va vazifasiga ega lug'atni o'z ichiga olgan jumlar bo'lgani uchun ular lug'atni o'rgatish uchun eng samarali materiallardan biri hisoblanadi. O'qitish va o'qitish jarayoni sodir bo'lganda, o'qituvchilar qoniqarli natijalarga erishish uchun talabalarni qanday o'qitish kerakligi bilan bog'liq muammolarga duch kelishi mumkin. O'qituvchi darslarda qo'llash uchun mos texnikani topishi kerak. Yaxshi o'qituvchi turli xil va zamonaviy texnikalarni tayyorlay oladi. O'qituvchi materiallarni topib, ularni darsda o'qitish va o'qitish jarayoniga qiziqtirishi va xursand qilishi kerak.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, maqollar hayot maktabining asosiy darsliklari va qoidalaridir. Buni unutmazlik va amalda qo'llash kerak. Maqollarni har bir bola nafaqat ongida, balki qalbida ham saqlashi kerak. Shuning uchun ham biz uchun maqollarni eslab, ularning mohiyatini tushuntirish muhimdir. Ingliz tilini o'qitishda maqollardan foydalanish, ayniqsa lug'atni o'rgatishda samarali usullardan biri bo'lishi mumkin, chunki maqol odatda qo'zg'almas, ko'pincha qisqa shaklda tan olinadi va tez-tez ishlatiladigan lug'atni o'z ichiga oladi, shuning uchun uni yodlash juda oson.

Darslarda maqol va matallar bilan ishlash nafaqat o'quv jarayonini rang-barang, yorqin va qiziqarli qilishga yordam beradi. Bundan tashqari, u bir qator juda muhim ta'lim muammolarini hal qilishga yordam beradi: sinfda maqollar o'quvchilarning o'rganish tajribasini, til ko'nikmalarini, o'zini va dunyoni tushunishini yaxshilashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1]. Adnan Zayd. 2016. *Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda maqollardan yetakchi faoliyat sifatida foydalanish. Ingliz tili va adabiyotini o'rganish bo'yicha xalqaro jurnal.* 4(10), 2.

[2]. Mider Volfgang. (2004). *Hikmatlar - Qo'llanma.* Westport, KT; Greenwood Press.

[3]. Neuman, SB, & Dwyer, J. (2009). *Missing in action: Pre-k da lug'at yo'riqnomasi.* *O'qish o'qituvchisi,* 62 (5), 384-392.

[4]. Abduraximova F.K. *Features of the concept of “destiny” in English and Uzbek proverbs.*

[5]. Abduraximova F.K. *Ingliz, o'zbek va rus tillaridagi maqollarning paremiologik birlik sifatidagi o'ziga xos xususiyatlari.*